

Zowel wetstechnisch als inhoudelijk zijn er kanttekeningen te plaatsen bij het ontwerp van wet 'Tijdelijke wet inzake de instelling van een Klimaatfonds'.

Met het instellen van het Klimaatfonds wil men extra financiële middelen ter beschikking stellen om het tekortschieten van de huidige gamma aan maatregelen die voortvloeien uit de Klimaatwet, te corrigeren. Ook dienen deze extra gelden om naleving van de Europese klimaatwet, die scherpere doelen kent dan onze nationale wetgeving, alsnog te verzekeren.

Het valt op dat er in de Memorie van Toelichting (MvT) geen analyse is gemaakt over waarom de gestapelde maatregelen die tot nu toe zijn doorgevoerd, niet het beoogde resultaat hebben opgeleverd. Slechts de simpele constatering dat er onvoldoende resultaat is geboekt, is klaarblijkelijk toereikend voor een additionele middeleninzet in de Rijksbegroting in de komende 6 tot 7 jaar ter hoogte van 35 miljard euro. Ook is er geen motivering voor de gekozen tijdsduur (over meer dan één regeerperiodes) en de hoogte van het gereserveerde bedrag. Feitelijk wordt er een vrijbrief aan de belastingbetaler gevraagd van ongekeerde omvang. Dat gebeurt zonder enige vorm van onderbouwing en zonder onderliggend plan anders dan dat er klaarblijkelijk voldoende politieke wil tot inrichting van het fonds bestaat bij de huidige coalitiegenoten.

Het doel van het fonds is tweeledig, namelijk het faciliteren van maatregelen om de mondiale stijging van temperatuur tegen te gaan alsook de verandering van het klimaat. Uit de gekozen bewoordingen blijkt dat die doelen nevensgeschikt zijn alhoewel het één (klimaatverandering) het gevolg is (of wordt geacht te zijn) van het ander (temperatuurstijging). Toch lijkt deze keuze gerechtvaardigd omdat op voorhand niet te zeggen valt of bijvoorbeeld adaptiemaatregelen minder (of meer!) effectief of efficiënt zijn dan directe, op CO₂-reductie gerichte maatregelen.

In de Memorie is wel een categorale aanduiding van de verschillende domeinen opgenomen die in principe voor toekenning van de middelen in aanmerking komen, overigens zonder expliciete prioritering. Uit de toelichting op het ontwerp van wet blijkt dat hier de aanbevelingen van een ambtelijke studiegroep zijn gevolgd.

In het ontwerp van wet wordt, zoals gezegd, achtereenvolgend een viertal domeinen aangewezen die zouden kunnen profiteren van de gelden van het fonds. Daar openbaart zich direct een inconsequentie in de vorm van een vreemde dubbeling. Op de eerste plaats wordt een CO₂-neutrale electriciteitsproductie genoemd, gevolgd door een CO₂-neutrale energievoorziening (beide te bereiken in 2050). Echter, een energievoorziening van een samenleving als de onze omvat noodzakelijkerwijs een verscheidenheid aan vormen van opwekking of bronnen. De productie van elektriciteit is er daar één van. De wetgever getuigt hier van een fixatie op de electriciteitsproductie als hoofddoel, terwijl wetenschap en technologie nog niet voldoende zijn uitgekristalliseerd om nu al prioriteit te geven aan elektriciteit als 'energiedrager' voor met name verwarmingsdoeleinden (matige energiedichtheid, forse energieverliezen bij omzettingen) en het electriciteitsnet als transportmedium van energie (zwakke infrastructuur, gevoelig voor intermitterende belasting door zon en wind enz.)

Het gebruik van het begrip CO₂-neutrale energievoorziening roept ook vraagtekens op. In de MvT ontbreekt een nadere aanduiding, laat staan een exacte begripsomschrijving. Het licht voor de hand terug te grijpen op de Klimaatwet, waar uitsluitend wordt gesproken over *'CO₂-neutrale elektriciteitsproductie: elektriciteitsproductie waarbij geen broeikasgassen vrijkomen in de atmosfeer of waarbij biomassa als brandstof gebruikt wordt'*. Zo geformuleerd voldoet er geen enkele productievorm aan dit criterium, omdat onder meer bij de inrichting van een energieproductiefaciliteit, van welke aard ook, CO₂ vrijkomt (noodzakelijke (bouwkundige) constructies (bijvoorbeeld van cement of staal), gebruik van grondstoffen, onder meer afkomstig uit mijnbouw of petrochemische industrie, inzet van transportmiddelen en machinerieën enz.).

Het is bekend dat onze nationale bijdrage in de mondiale CO₂-reductie qua potentie volkomen verwaarloosbaar is, gezien de omvang van onze energievoorziening. Vandaar ook dat impliciet met de financiering of financiële ondersteuning van maatregelen vanuit het fonds uitsluitend gemikt wordt op terugdringing van CO₂-uitstoot op het Nederlands grondgebied. Dat wordt echter nergens geëxpliciteerd.

Een complicatie is verder dat duidelijke criteria voor het tweede beleidsdoel, namelijk het tegengaan van klimaatverandering, ontbreken. simpelweg omdat er geen parameters beschikbaar zijn die de verandering van het klimaat in enige maat of getal weerspiegelen. De toekenning van financiële middelen zal derhalve moeten berusten op tamelijke willekeurige en zwak gefundeerde beoordelingen. Mocht men desondanks CO₂-reductie als enig criterium inroepen, dan zal dat weer leiden tot een onnodige en ongewenste inperking van maatregelen.

Wat tot slot opvalt aan de voorgenomen wettelijke regeling is dat er weliswaar is voorzien in een tussentijdse evaluatie, maar dat deze beperkt van reikwijdte is. Toegezegd wordt een zogeheten integrale evaluatie, waarin het functioneren van het fonds als geheel centraal staat, bijvoorbeeld de zorgvuldigheid van het besluitvormingsproces. Dat is teleurstellend. Weliswaar is in de MvT een limitatieve opsomming gegeven van criteria die de fondsbeheerder bij zijn beoordeling gebruikt, maar dat zijn allemaal bestuurlijke randvoorwaarden en geen doelmatigheidscriteria, laat staan met een natuurwetenschappelijke basis. Door het ontbreken van heldere, kwantitatieve doelen en harde criteria heeft de beloofde toetsing een al te vrijblijvend karakter.

Het ontwerp van wet is - wellicht goed bedoeld, maar toch - te eenzijdig gericht op klimaatdoelstellingen, terwijl de recente geopolitieke ontwikkelingen het belang van een goed uitgevoerde, gefaseerde en evenwichtige energietransitie nog eens hebben onderstreept. De eenzijdige benadering van het dit Klimaatfonds sluit daar totaal niet op aan. Op zijn minst past onder de Tijdelijke wet Klimaatfonds naast de handtekening van de Minister voor Klimaat en Energie respectievelijk de Minister van Financiën ook een contraseign van de Minister van Economische Zaken. Onder de Klimaatwet stond destijds immers een ministeriële handtekening met beleidsverantwoordelijkheid voor zowel klimaat als economische zaken. In het verlengde daarvan is voor het Klimaatfonds ook een gedeeld fondsbeheerderschap dringend gewenst.